

Sprog- og uddannelsespolitik To paradigmer

Karen Sonne Jakobsen
Roskilde Universitet

Hvis man betragter universitetet som et akademisk fællesskab, hvor der foregår en løbende dialog om faglige og almene emner, så er Hartmut et af de medlemmer der i sjælden grad skaber og opretholder universitetet. Mit bidrag til dette festskrift er et indlæg i en sådan dialog med Hartmut med udgangspunkt i spørgsmålet:

Hvorfor kan de borgerlige ikke finde ud af at føre borgerlig sprogpolitik?

Trods sin lidt polemiske form er spørgsmålet helt alvorligt ment, og jeg vil i det følgende prøve på at besvare det.¹

Spørgsmålet bygger på den antagelse at det er en borgerlig regerings formål at gøre den danske nation konkurrencedygtig, og at sprogpolitikens opgave er at bidrage til det. Hvis det er en rigtig antagelse, lyder det næste spørgsmål:

Når det gælder sprog, hvad gør så os danskere mest konkurrencedygtige i verden?

Hvis vi begrænser spørgsmålet til de danskere der uddannes på universiteterne, kunne svaret lyde:

Det er ikke engelsk (alene). Vi skal ikke konkurrere med de engelsksprogede universiteter på deres præmisser.

Vi skal være gode til, men ikke afhængige af engelsk.

Vi er bedre end de fleste til dansk.

Vi skal være mindst lige så gode til fremmedsprog – engelsk og andre fremmedsprog - som dem vi skal konkurrere med i EU.²

Det kunne være god borgerlig sprogpolitik at satse på at danskere med en høj uddannelse skal beherske fremmedsprog ud over engelsk, men det er det helt åbenlyst ikke. Dansk sprogpolitik er præget af en forbløffende ensidig satsning på engelsk, og universiteterne har sat sig i spidsen for denne tendens. At dansk på universiteterne i konsekvens heraf kommer under pres, er en udvikling der påkalder sig betydelig politisk opmærksomhed. Det er forholdet mellem engelsk og dansk der dominerer og motiverer dansk sprogpolitik. Det gælder også den seneste tids diskussioner om en sproglov og om det nye begreb “parallelsproglighed”, dvs. parallel anvendelse af dansk og engelsk. Om sådanne tiltag vil have den ønskede virkning, får stå hen, men i alle tilfælde er de symptomer på det der står til diskussion her, den ensidige satsning på engelsk på bekostning af andre fremmedsprog.

1. Sprog- og uddannelsespolitik i markedsparadigmet

Her vil jeg argumentere for at en nøgle til forståelse af dette sprogpoltiske mønster ligger i dansk uddannelsespolitik og i det paradigmeskift der er sket i løbet af de sidste ca. 5 år, især gennem internationaliseringsstrategierne.

Spørgsmålet *Når det gælder sprog, hvad gør så os danskere mest konkurrencedygtige i verden?* knytter “konkurrencedygtighed” til befolkningens kvalifikationer. Det er udtryk for en uddannelsestænkning der går ud fra at kvalifikationer er kilde til samfundets rigdom, og det implicerer at det er en offentlig opgave at investere i uddannelse der giver de nødvendige kvalifikationer for at gøre sig gældende på et arbejdsmarked med fri bevægelighed. Set i det lys er ræsonnementet indlysende: Når det kommer til de sproglige kompetencer, kan danskere der kun behersket dansk og engelsk, få det svært i forhold til konkurrenter på det europæiske arbejdsmarked med mere alsidige sproglige kompetencer, og som i givet fald er parate til at lære sig dansk.

Tesen er nu at det netop ikke er denne logik der styrer politikken, eller i hvert fald ikke den der dominerer når det gælder universiteternes uddannelsesopgave. Den dominerende logik er at danske universiteter skal konkurrere på et globalt marked for kommercialiserede uddannelser.

At der er en sammenhæng mellem markedsgørelse af uddannelser og sprogpolitik, fremgår af en nærlæsning af et af de senere års mest centrale politiske dokumenter, Globaliseringsrådets rapport *Fremgang, fornyelse, tryghed* (2006). Den viser på en meget klar måde hvad det er for en strategi der forfølges, og hvilke sprogpoltiske konsekvenser den har. Hvis vi ser på de videregående uddannelser og universiteterne, finder vi den grundlæggende argumentationsfigur:

Præmissen er universiteternes “deltagelse på det globale uddannelsesmarked” (s. 52). Heraf følger – uden yderligere mellemregninger – at der skal udbydes flere uddannelser på engelsk. Der er ikke tale om noget valg, men om en forpligtelse: “Den enkelte videregående uddannelsesinstitution skal via udviklingskontrakten forpligtes til at sætte relevante mål for udbud af uddannelser eller fag på engelsk” (s. 53). De sprokrav der stilles til udenlandske studerende, sigter følgelig udelukkende på engelsk: Der skal “fastsættes krav om, at ansøgerne skal dokumentere kundskaber i engelsk svarende til mindst engelsk på B-niveau...” (s. 53).

Det interessante er nu at i et næste skridt bliver dette synspunkt projiceret ud så det gælder resten af verden. Rapportens forfattere går ud fra at den holdning de selv har – nemlig at “mindst engelsk på B-niveau” er det eneste relevante krav – er globalt gældende. Det er på dette punkt at de sprogpoltiske implikationer for alvor viser sig.

I overskriften “Unge skal være bedre til sprog og have større indsigt i andre kulturer og samfund” (s. 50) kunne man tro at “sprog” - under indtryk af den efterfølgende formulering “andre kulturer og samfund” – betyder sprog i flertal. Det er ikke tilfældet. Det fremgår med al tydelighed af den følgende tekst at det handler om engelsk og udelukkende engelsk, nemlig

- Styrket undervisning i engelsk i de gymnasiale uddannelser
- Styrket undervisning i engelsk i erhvervsuddannelserne
- Mere engelsksproget undervisning

Det sidste punkt rummer en opfordring til gymnasier og erhvervsskoler til at “udbyde undervisning på engelsk” eller at “forlægge dele af uddannelsen til udlandet”, idet man øjensynligt tager for givet at undervisningen i “udlandet” foregår på engelsk (s. 50).

Logikken er at når vi forventer engelsk og kun engelsk, må det også gælde resten af verden, og det vi skal gøre er derfor at uddanne vores unge til et højt niveau i engelsk. Intet andet.

På dette sted vil den skeptiske læser sikkert indvende at man ikke kan tage en tekst der som Globaliseringsrådets rapport vrimler med *buzz-words*, på ordet. Markedsgørelsen af uddannelserne sker ikke gennem ord alene, men også gennem mere materielle tiltag. Det har læseren ret i.

Under overskriften “Mange flere danske studerende skal have mulighed for at uddanne sig i udlandet” (s. 51) viser der sig et væsentligt økonomisk forhold: Nemlig at de studerende skal have mulighed for at tage taxametertilskuddet med til udenlandske universiteter. Det hedder “udlandsstipendium”, men under denne etikette gemmer der sig det hårde politiske og økonomiske faktum at regeringen hermed fjerner en del af universiteternes finansieringsgrundlag. Det siger noget om hvordan markedsgørelsen foregår i praksis: Det globale uddannelsesmarked er ikke en slags naturfænomen, en flodbølge, der ruller ind over de nationale grænser og som man er nødt til at tilpasse sig. Det foregår lige omvendt: Det er politikken der går foran, idet man fjerner dele af det eksisterende, offentlige finansieringsgrundlag, nok til at institutionerne føler nødvendigheden af at gå ud på markedet.

2. Sprogpolitik fra udvekslingsparadigme til markedsparadigme

Jeg vil gå et trin ned i magthierarkiet og et skridt tilbage i tid for at kunne sige noget om hvordan denne politik forbinder sig med praksis.

Jeg vil tage fat i Rektorkollegiets Internationaliseringsstrategi fra 2004, som kom to år før Globaliseringsrådets rapport. Den er interessant fordi den befinder sig i en slags vadested mellem det jeg vil kalde to paradigmer for internationaliseringen, nemlig et udvekslingsparadigme over for et markedsparadigme.³ Rektorkollegiet forudser her den udvikling der kommer med globaliseringsrapporten.

Forud for internationaliseringsrapporten havde Rektorkollegiet nedsat en sprogpolitisk arbejdsgruppe som blandt andre Bent Preisler (RUC) og jeg selv har siddet i (Lauridsen m.fl. 2003). Den rapport vi lavede, var præget af samme perspektiv som de indledende overvejelser oven for, nemlig spørgsmålet om hvilke sproglige kompetencer fremtidens

kandidater har brug for - dansk, engelsk og andre fremmedsprog – bl.a. i lyset af kravene på et europæisk og internationalt arbejdsmarked. Rapporten har sat sit tydelige præg på Rektorkollegiets internationaliseringsstrategi, som har et fyldigt afsnit om sprogpolitik.

Vi finder her den europæiske sprogpoltiske målsætning om modersmål plus mindst to fremmedsprog, som betragtes som en “basiskompetence”, konkretiseret i bl.a. følgende punkter:

- Udenlandske studerendes danskkompetencer skal styrkes som en del af studiet
- Danske studerende fremmedsproglige og interkulturelle kompetencer skal styrkes som en del af studiet, også for studerende der ikke har fremmedsprog som fag
- Universiteterne skal fastlægge sprogkrav m.h.t. dansk, engelsk og evt. andre fremmedsprog til indkommende studerende, videnskabelige medarbejdere mv. (Rektorkollegiet, 2004, s.16f).

Denne sprogpolitik er i god overensstemmelse med den hidtidige internationaliseringsstrategi, som Rektorkollegiet beskriver som styret af to rationaler: et rationale der handler om det “akademiske udbytte” og et der handler om det “sociokulturelle udbytte”. Disse rationaler præger de europæiske programmer, Erasmus, Socrates mv., som ved siden af det akademiske udbytte lægger vægt på indsigt i sprog og kulturer og erhvervelse af interkulturelle kompetencer.

Rektorkollegiets væsentlige budskab er imidlertid at disse rationaler ikke længere står alene, men i stigende grad overskygges af *økonomiske rationaler*, i hvert fald “aktuelt”:

Aktuelt har globaliseringen sat det økonomiske rationale i centrum i en overgang hvor den traditionelle internationalisering med fokus på det akademiske og sociokulturelle rationale søger at finde en ny rolle i relation til globaliseringens økonomiske og beskæftigelsesmæssige rationale og den stigende kommerialisering af de videregående uddannelser. (s. 11).

Det er da også under overskriften “Økonomiske vilkår” at Rektorkollegiet præciserer hvad det nye rationale nærmere indebærer. Det første sigende træk er at den sprogpoltiske bredde der ellers kendetegner rapporten, forsvinder, og sprogpolitikken reduceres kort og godt til at “Nu

er det i stadig større omfang hele uddannelser der udbydes på engelsk” (s. 26). Dansk, som nogle sider før spillede en positiv sprogpolitisk rolle, reduceres til en “sprogbarriere” der skal overvindes. Det andet lige så sigende træk er at Rektorkollegiet beder om økonomisk respit: De danske universiteter føler sig endnu ikke fuldt ud rustet til konkurrencen på uddannelsesmarkedet, og her nævnes eksplicit “sprogbarrieren” og de omkostninger der er forbundet med at udbyde uddannelser på både engelsk og dansk. Universiteterne har behov for “at kunne operere på de nuværende vilkår i nogle år [dvs. bevare det hidtidige finansieringsgrundlag, KSJ] for at være bedre forberedt på en egentlig kommercialisering med studieafgifter på uddannelserne” (s. 26).

Rapporten er som nævnt interessant fordi den så tydeligt demonstrerer at der er forskellige diskurser på spil, eller paradigmer som jeg kalder dem her, udvekslingsparadigmet over for markedsparadigmet, og at de er forbundet med forskellige sprogpolitikker, en politik der står for sproglig og kulturel mangfoldighed over for en politik der ensidigt satser på engelsk. Derudover giver den belæg for den tese jeg fremsatte oven for, at det er politisk besluttede ændringer i universiteternes finansieringsgrundlag der er et væsentligt moment i paradigme-skiftet.

3. Er toget kørt?

Når man følger den danske sprogpolitiske debat, kan man blive grebet af en følelse af at toget er kørt, terningene er kastet, fakticiteten tilsiger at fremtidens scenario er at danskerne taler dansk og mere eller mindre godt engelsk. Når man bevæger sig uden for indforståede kredse, så mener mange at EU’s målsætning om modersmål plus to fremmedsprog lyder smukt, men ikke særligt realistisk. I virkelighedens verden klarer vi os med engelsk, især i den akademiske virkelighed. Os der repræsenterer tysk, fransk – det man kunne kalde de klassisk moderne fremmedsprog – befinder os i et konservativt hjørne der ikke har fremtiden for sig.

Det er ikke helt givet at det er sådan det er. De europæiske Erasmus Mundus-programmer er et interessant eksempel på at realiteten er mere modsætningsfyldt end som så. Disse programmer er Erasmus-programmernes globaliserede storesøster: Det er programmer med høj prestige som har til formål at styrke Europa i konkurrencen med vel især USA.

De består i praksis af konsortier af flere europæiske universiteter der skal tiltrække studerende fra tredjelande. Der er tale om en slags internationale elite-masteruddannelser med et tilknyttet stipendieprogram. Det er interessant at se på disse konsortiers sprogpolitik, her blot to eksempler, begge med danske deltagere:

Agris Mundus er et program om bæredygtigt landbrug, der omfatter universiteter i Nederlandene, Irland, Danmark, Italien, Spanien og Frankrig. Programmet har som selvstændig målsætning at kandidaterne skal beherske to internationale sprog. Undervisningssprogene er engelsk, fransk, spansk og italiensk. I Danmark og Nederlandene undervises på engelsk og desforuden i dansk hhv. nederlandsk. Der tilbydes både intensive og ledsagende kurser i fransk og italiensk.

Et andet eksempel er *CoMundus*, et program om medier, kommunikation og kulturstudier, der omfatter universiteter i England, Frankrig, Italien, Tyskland og Danmark foruden medlemmer uden for EU (Brasilien, USA, Rusland). Ved de danske universiteter i Århus og Roskilde undervises både på engelsk og dansk, og der gives tilbud om danskundervisning, ved de øvrige universiteter undervises der på de respektive nationale sprog, engelsk, fransk, tysk og italiensk. Også her er politikken at de studerende skal studere ved to universiteter på to sprog.

Eksemplerne viser at forestillingen om at der undervises på engelsk ved udenlandske universiteter ikke holder stik. Hvis danske studerende skal have glæde af sådanne netværk, er det en forudsætning at de lærer andre sprog, eksempelvis tysk eller et romansk sprog. En nærmere analyse vil sandsynligvis vise at de enkelte moduler i netværket er forskellige ikke blot mht. sprog, men også fagligt indhold og kulturelt miljø. Internationalisering i udvekslingsparadigmet kan måske bedst beskrives som et netværk som de studerende kan bevæge sig i, hvor hver "knude" har sin særlige karakter, fagligt, sprogligt og kulturelt.

Man kunne indvende at det måske blot er et spørgsmål om tid før også universiteterne i Tyskland, Frankrig, Spanien m.v. tilbyder undervisning på engelsk i større omfang. Det kan ikke afvises. På den anden side synes argumentet at forudsætte at det er den nordeuropæiske internationaliserings- og sprogpolitik der er "længst fremme i udviklingen" og sætter kursen for alle andre. Er det givet?

Når det gælder sprog, hvad gør så os danskere mest konkurrencedygtige i verden? Konklusionen er at det er den rette kombination af sprogkompetencer ud over dansk og engelsk det kommer an på. Hvilken kombination man vælger – og det gælder både den enkelte, det enkelte universitet og landet som helhed – afhænger af hvilken viden man gerne vil have del i, hvilke netværk man gerne vil være medlem af og hvilke berøringsflader man gerne vil have. At træffe disse valg er det sprogpolitik handler om.

Og hermed er der så også antydet et svar på udgangsspørgsmålet: Problemet består ikke i at der føres en forfejlet sprogpolitik, men måske snarere at der for fremmedsprogenes vedkommende ikke føres nogen. Over for markedets nødvendighed er der intet valg.

Efterskrift 2011: En ny sprogpolitisk diskurs

Siden dette bidrag blev skrevet, har adskillige sprogpolitiske rapporter og anbefalinger set dagens lys. Læst i rækkefølge kan man se konturer af en sprogpolitisk diskurs i forandring, som tyder på at holdninger er i bevægelse, og som skaber rum for en ny og bredere sprogpolitik end den der har domineret det seneste tiår. Om så politikere og institutioner vil gribe muligheden, står endnu åbent.

Sprog til tiden – rapport fra sprogudvalget (2008), som blev udgivet af Kulturministeriet med baggrund i Dansk Folkepartis forslag om en sproglov, er præget af et klima, hvor forholdet mellem dansk og engelsk var det altoverskyggende tema. I den seneste rapport *Sprog er nøglen til verden* (2011), som Videnskabs- og Undervisningsministeriet har sat i værk, har dagsordenen ændret sig. Allerede titlen signalerer at blikket er rettet udad: Hvor *Sprog til tiden* var et svar på frykten for at dansk er et truet sprog, er den nye rapport et svar på den trussel der udgår fra at danskere mister fremmedsprogskompetencer som er *nøglen til verden*.

For så vidt tager *Sprog er nøglen til verden* snarere fat hvor globaliseringsrådets rapport slap, men den giver andre svar på hvad globaliserings sprogpolitiske udfordringer består i. Den tager sit udgangspunkt ikke i markedet, men i det civile samfund:

På samme måde som beherskelse af et nuanceret dansk er nødvendigt for fuldt ud at deltage i det danske demokrati, er beherskelse af andre sprog nødvendige for os som EU-borgere og som medlemmer af det globale sam-

fund. Det gælder i internationale organisationer, i forskningsverdenen og i erhvervslivet. (*Sprog er nøglen til verden*, s. 8)

Rapportens hovedbudskab er “Engelsk er nødvendigt, men engelsk er ikke nok”, som den konkretiserer i følgende målsætninger (s. 14):

- Bedre beherskelse af engelsk for alle
- Dansk plus to fremmedsprog for alle
- Større mangfoldighed af sprog

Hermed flytter rapporten fokus tilbage til det som bør være en hovedsag i sprogpolitikken, befolkningens sprogkompetencer. Blikket er rettet mod sprogenes placering og funktion i uddannelsessystemet, især folkeskolen, hvor grundlaget for danskernes sprogkompetencer lægges. Her har rapporten en række konkrete og ganske vidtrækkende anbefalinger: at engelsk rykkes frem til 1. klasse, andet fremmedsprog (tysk/fransk) til 5. klasse og at tredje fremmedsprog introduceres som en valgmulighed i 8. klasse. Sammenlignet med tidligere rapporter er det en fornyelse, som – hvis den realiseres – bedst kan sammenlignes med 70’ernes reformer af fremmedsprogsundervisning i folkeskolen.

Ved læsning af rapporten er det ikke mindst omtalen af engelsk der tegner fornyelsen; det kan umiddelbart virke som et paradoks, men er i realiteten et vigtigt element i den nye sprogdiskurs. Det drejer sig ikke bare om at der skal undervises i engelsk i flere år, men også om det engelske sprogs status: “Engelsk er mere end et egentligt fremmedsprog”, hedder det, engelsk er – eller skal være – “et funktionelt andetsprog” (s. 14), dvs. en grundlæggende kulturteknik på linje med dansk og matematik. Undervisning i engelsk bør derfor “være en rød tråd igennem hele uddannelsessystemet” (s. 18), og rapporten anbefaler derudover at der skal være mulighed for at undervise *på* engelsk på internationale linjer eller i enkelte fag allerede i folkeskolen.

Hermed bryder rapporten med det grundprincip, som endnu *Sprog til tiden* følte sig forpligtet af, at undervisningssproget i den danske folkeskole normalt er dansk (jf. *Sprog til tiden* s. 29), og den gør det uden videre diskussion. Men det er et spørgsmål, som i høj grad fortjener diskussion, om den ensidige kobling af engelsk og internationalitet, som også globaliseringsrådet tog for givet, vil gavne den sprogpoltiske målsætning om flersprogethed. Eller mere alment formuleret: Hvordan skal

relationerne mellem sprogene dansk, andetsproget engelsk og fremmedsprogene være, når flersprogethed er et fælles mål? Det er en diskussion der blot antydes, men som det er vigtigt at føre videre.

Samtidig med at engelsk promoveres helt uden den ambivalens, som ellers har karakteriseret den sprogpoltiske diskurs (Daryai-Hansen, 2010), er det rapportens erklærede mål at fremme flersprogethed og sproglig mangfoldighed. Udover fremrykning af tysk/fransk til 5. klasse skal der i folkeskolen være et tilbud om et tredje eller fjerde fremmedsprog “fx kinesisk, russisk, portugisisk og arabisk” som en valgmulighed for “de særligt interesserede og de særligt talentfulde” (*Sprog er nøglen til verden* s. 14). Begrebet “tosproget” anvendes ikke i rapporten – også på dette punkt er den en diskursiv fornyelse – der tales i stedet om en del elever, der har “færdigheder i andre sprog og (...) dermed en ressource, som i dag ikke udnyttes” (s. 8). Det er rapportens store fortjeneste at den åbner et nyt diskursivt rum, hvor globaliseringsdiskursen kobles med flersprogethed og sproglig mangfoldighed, som omfatter både de europæiske fremmedsprog og de ikke-europæiske sprog.

At den sprogpoltiske diskurs er forandret, er også iøjnespringende når man ser på afsnittene om universiteterne. I *Sprog til tiden* fylder dette afsnit hele 18 sider, som minder om hvor hedt et emne engelsksproget universitetsundervisning var for bare tre år siden. I *Sprog er nøglen til verden* omtales engelsksproget uddannelse ved universiteterne en passant, som en *matter of fact*: “På flere videregående uddannelser er fag, der udbydes på engelsk, en realitet”, hedder det, og det anføres som ét blandt flere argumenter for at engelskundervisningen skal starte tidligt (*Sprog er nøglen til verden*, s. 18).

I stedet fokuserer den nye rapport på sproguddannelserne, et led i fremmedsprogenes fødekæde som er under hastigt nedbrud, præget af for lille søgning, højt frafald, for små miljøer og (truende) lukninger. Afsnittet om *Øvrige videregående uddannelser* fremhæver det indlysende spild af sproglige ressourcer der sker ved overgangen fra gymnasial til videregående uddannelse, hvor kun engelsk vedligeholdes og videreudvikles, mens andre tidligere lærte sprog går i glemmebogen. Det ville være en overdrivelse at sige at rapporten har bud på løsninger på disse problemer. Men den sætter flersprogethed og sproglig mangfoldighed dagsordenen for universiteterne, der som selvstyrende institutioner også

selv har et ansvar for at bryde med den ensidige orientering mod engelsk og finde nye veje.

Hvis det lykkes at gøre brugen af flere sprog i fag, som ikke har sprog som mål, men som middel til studier og forskning, til et diskussionsværdigt tema, er det i sig selv et gennembrud. At det overhovedet rejses i rapporten, kunne tyde på at den problemstilling som dette bidrag sluttede med, måske alligevel er bredere anerkendt end man skulle have troet for tre år siden: At sprog har betydning for den måde problemer opfattes, beskrives og udforskes på, at forskellige sprog er med til at sikre at der findes forskellige tilgange og svar på centrale samfundsmæssige og forskningsmæssige spørgsmål. Og at flersprogethed og sproglig mangfoldighed derfor er en ressource som skal udbygges og anvendes, også på universiteterne.

Litteratur

Agris Mundus. www.agrismundus.eu.

CoMundus. www.comundus.eu.

Daryai-Hansen, Petra. 2010. Repræsentationernes magt – sproglige hierarkiseringer i Danmark. I Jens Normann Jørgensen og Anne Holmen (red.) *Sprogs status i Danmark 2021*. Københavnerstudier i tosprogethed. Københavns Universitet: Humanistisk Fakultet.

Fremgang, fornyelse og tryghed. Strategi for Danmark i den globale økonomi. 2006. Regeringen.

Hahn, Karola. 2003. The Changing Zeitgeist of German Higher Education and the Role of GATS. *Higher Education in Europe*, Vol. XXVIII, No. 2. *Internationalisering af de danske universiteter. Vilkår og virkemidler*. 2004. Rektorkollegiet.

Lauridsen, Karen, Hans Götzsche, Ole Helmersen, Niels Iversen, Karen Sonne Jakobsen, Flemming Just, John Kuhlmann Madsen og Bent Preisler. 2003. *Sprogpolitik på de danske universiteter: rapport med anbefalinger*. København: Rektorkollegiet.

Sonne Jakobsen, Karen. 2008. Den sproglige deroute. Sprogpolitik og internationalisering af danske universitetsuddannelser. *Dansk pædagogisk Tidsskrift* 1/08

Sprog er nøglen til verden. Anbefalinger fra arbejdsgruppen for uddannelse i fremmedsprog. 2011. Rapport fra arbejdsgruppe nedsat af videnskabsministeren og undervisningsministeren.

Sprog til tiden. Rapport fra sprogudvalget. 2008. Kulturministeriet.

Noter

1. Bidraget bygger på en artikel i Dansk Pædagogisk Tidsskrift (Sonne Jakobsen 2008), som jeg her uddyber med en analyse af hvad man kunne kalde den herskende sprogpoltiske diskurs.
2. Hartmut Haberland, personlig kommunikation.
3. En historisk og kritisk fremstilling af denne udvikling findes hos Hahn (2003).

Reference

Jakobsen, Karen Sonne. 2011. Sprog- og uddannelsespolitik: To paradigmer. *KULT 9. Einspruch – Objection – Indsigelse. Essays in Honor of Hartmut Haberland*. 41-52.

KULT is available online at:
www.postkolonial.dk

